

порівняння прикметників та прислівників («ЩЕ БІЛЬШЕ свіжого м'яса», «В 4 РАЗИ ЕФЕКТИВНІША») [Іванова, 2018, с. 17]. Синтаксис вирізняється лаконічністю, використанням парцельованих конструкцій та номінативних речень з активним вживанням тире для підкреслення контрасту або причиново-наслідкового зв'язку («Стресостійкість – твоя сила», «Ваш улюбленець – наше натхнення»). Виявлення домінантних граматичних моделей у цьому новому дискурсі дозволяє розробити практичні рекомендації для медіаосвіти.

Висновки: Комплексний лексико-граматичний аналіз підтверджує, що мова реклами є високоорганізованою системою, спрямованою на ефективну прагматичну комунікацію. На лексичному рівні домінують оцінні слова, що формують емоційний фон, та іншомовні запозичення, які підкреслюють сучасність бренду, тоді як на граматичному та синтаксичному рівнях ключову роль відіграє імператив та лаконічні емфатичні конструкції. Саме це поєднання дозволяє рекламі виконувати свою основну функцію – прямого або прихованого спонукання споживача до дії. Використання прикметників вищого ступеня, а також номінативних конструкцій, забезпечує високу концентрацію інформації та легкість її запам'ятовування, перетворюючи рекламний текст на потужний інструмент впливу.

Подальші дослідження будуть сфокусовані на методичному аспекті аналізу рекламного дискурсу, оскільки такий підхід сприятиме підвищенню медіаграмотності учнів та студентів, формуванню їхнього критичного мислення та здатності свідомо оцінювати мовні механізми впливу.

Список використаних джерел

1. Білоконенко Л. А. Основи рекламознавства: практикум. Кривий Ріг: КДПУ, 2020. 112 с. URL: <https://surli.cc/rqibcz>
2. Бурак А. Застосування маніпулятивних технологій у комерційній рекламі як різновиді масової комунікації. *Humanities & social sciences*. 2009. Львів, 2009. С. 239–241. URL: <http://surl.li/tjjaa>
3. Іванова І. Б. Еволюція лінгвостилістики рекламного дискурсу в мовному просторі України: автореф. докт. філол. наук: 10.02.01. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2018. 37 с.
4. Мальчик М. В., Адасюк І. П. Реклама в інтернеті: теоретичний аналіз та особливості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». 2021. Випуск 5. № 1. С. 75–85.

Вікторія Павлюк,

vpavljuk2000@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент
Ніна Свистун

ВІДОКРЕМЛЕНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ П. МИРНОГО «ХІБА РЕВУТЬ ВОЛИ, ЯК ЯСЛА ПОВНІ?»)

Відокремлені члени речення в художньому тексті є складним синтаксичним явищем, яке поєднує граматичну гнучкість із глибокими стилістичними можливостями. У романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» вони формують своєрідну інтонаційну тканину, через яку передається динаміка оповіді, емоційна насиченість та багатоплановість внутрішнього світу персонажів.

Відокремлені означення, обставини, прикладки, вставні слова та речення не лише уточнюють зміст, а й стають засобом моделювання психологічного стану, створюючи ефект живого мовлення. Завдяки цим конструкціям синтаксис твору перетворюється на носія художнього сенсу, а інтонація набуває статусу рівноправного елемента структури тексту. У відокремлених компонентах зосереджується не лише граматична, а й семантична функція: вони водночас підсилюють логічну виразність та естетичну глибину висловлення [2].

У межах структурно-функціонального аналізу можна визначити, що відокремлення в романі Панаса Мирного виконує як організуючу, так і емоційно-експресивну функцію. Автор часто використовує поширені означення й дієприкметникові звороти, щоб створити рельєфність портретних і пейзажних описів: *«Низенька, чорнява, завітчана польовими квітками»* – така побудова не просто характеризує героїню, а структурує її образ за принципом поступового наближення від загального до конкретного. Кожен відокремлений елемент додає новий рівень сприйняття, а інтонаційна пауза дозволяє читачеві затримати увагу на деталях. Через повторювані структури означень створюється відчуття внутрішньої мелодійності, що підкреслює психологічний підтекст і водночас дисциплінує темп оповіді. Відокремлені обставини часу, місця й способу дії забезпечують рухливість композиції, виконуючи роль переходів між подіями, тоді як вставні конструкції та дієприслівникові звороти розкривають мотиви поведінки персонажів і додають природності їх мовленню.

Синтаксична організація тексту Мирного базується на рівновазі між логічним і емоційним. Відокремлення в його прозі не зводиться до формального прийому – воно є інтонаційним інструментом, який формує «дихання» фрази. Часто в межах одного речення відокремлений компонент функціонує як додаткова предикативна одиниця, що наближається до самостійного речення, але водночас зберігає зв'язок із головним синтаксичним центром. Така подвійність дозволяє автору розгортати психологічну дію без розриву структури тексту. Наприклад, у фрагменті *«не вспів доказати останнього слова, – чує: недалеко крик»* пауза після тире створює напруження, відчуття очікування, що перетворює синтаксичну межу на художній акцент.

Подібні переходи із зовнішньої дії до внутрішнього сприйняття демонструють, як відокремлення стає засобом візуалізації мислення героя. Автор керує ритмом мовлення через інтонаційні зупинки, створюючи плавний або уривчастий темп залежно від психологічного стану персонажа. Така організація синтаксису забезпечує глибоку кореляцію між формою речення та його змістом.

Відокремлені приклади в романі П. Мирного часто виконують образотворчу функцію, поєднуючи опис із символічним нашаруванням. У конструкціях типу *«поле – що безкрає море»* або *«дівчина, як перепелка»* помітна тенденція до метафоризації через порівняльний зворот або порівняння, який набуває статусу окремого синтаксичного центру [3].

Відокремлення тут дозволяє автору створити ефект відлуння – після основного повідомлення залишається відкрите поле асоціацій, що продовжує звучати в уяві читача. Коли прикладка уточнює соціальну або психологічну характеристику, вона стає засобом авторської оцінки: *«Чіпка, бунтар і шукач правди, стояв непорушно»* – інтонаційне виділення передає водночас портретну характеристику і моральну оцінку героя. Таке поєднання функцій демонструє, як відокремлені конструкції можуть бути носіями багатозначності, не виходячи за межі граматичної норми. У цьому полягає їх структурно-функціональна гнучкість, що дозволяє охопити як описову, так й інтерпретаційну площину тексту [1].

У структурно-функціональному аспекті відокремлені члени речення виконують не лише описову, а й композиційну роль. Вони створюють внутрішні зв'язки між епізодами, забезпечують плавні переходи між сюжетними частинами і формують єдину інтонаційну лінію твору. У сценах із напруженим психологічним навантаженням автор вводить серію коротких відокремлень, що уповільнюють ритм і створюють відчуття роздумів, тоді як у динамічних епізодах звороти пришвидшують сприйняття. Такий прийом дає змогу досягати контрасту між рухом і зупинкою, між зовнішньою дією та внутрішнім мовчанням. Відокремлені конструкції стають «диханням» тексту, завдяки якому створюється відчуття природного плину оповіді. Вони не лише впорядковують логічні зв'язки, а й відображають глибинну психологічну ритміку свідомості персонажа, що наближає художній текст до реалістичного мовлення.

З огляду на стилістичну функцію, відокремлені конструкції стають засобом узгодження соціального, психологічного і художнього планів роману. У сценах побутового життя вони деталізують середовище, у діалогах – відтінюють емоційні паузи, у пейзажних картинах – створюють відчуття злиття людини з природою.

Кожне відокремлення не лише уточнює зміст, а й формує атмосферу оповіді. Внаслідок цього синтаксична структура роману стає відображенням його змістової концепції – боротьби між зовнішнім і внутрішнім, між свободою і примусом, між людським почуттям і соціальним законом. Через інтонаційну структуру фрази П. Мирний досягає того, що художня мова починає «мислити», виражаючи не лише події, а й моральні коливання, сумніви, прозріння. Таким

чином, відокремлені члени речення виконують роль універсального інструмента психологічного реалізму [3].

Список використаних джерел

1. Грицютенко І. Є. Мова та стиль художніх творів Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». К., 1989. 156 с.
2. Грозян Н. Детермінантні члени речення в сучасному мовознавстві. *Society. Document. Communication.* 2019. № 7. С. 63–74. URL: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2019-7-63-74>(дата звернення: 17.10.2025).
3. Мирний П. Хіба ревуть воли, як ясла повні? : Роман з нар. життя. Харків : Фоліо, 2005. 350 с.

Андріана Пазина,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор
Тетяна Вільчинська

ОДНОСКЛАДНІ РЕЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЕКОНОМІЇ МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ

У сучасному українському мовознавстві проблема економії мовних засобів посідає важливе місце, адже мова як система постійно прагне до оптимізації вираження думки. Одним із найвиразніших засобів реалізації цього принципу є односкладні речення. Вони дозволяють передати значний обсяг інформації за допомогою мінімальної кількості граматичних елементів, зберігаючи при цьому комунікативну повноту висловлення [3, с. 423]. Саме тому аналіз односкладних конструкцій як засобу мовної економії становить актуальний напрям сучасних синтаксичних студій.

Як відомо, односкладним називається таке речення, у якому граматична основа містить лише один головний член – співвідносний або з підметом, або з присудком. У структурі української мови розрізняють кілька типів таких речень: називні, означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові безособові та інфінітивні. Загалом дослідження подібних структур засвідчує, що явище односкладності має не лише формально-граматичний, а й семантико-функціональний характер: воно відображає специфіку мовного мислення, у якому економія форми поєднується з точністю змісту.

Економія мовного вираження виявляється насамперед у скороченні кількості обов'язкових граматичних компонентів речення. Відсутність одного з головних членів не спотворює висловлення, а навпаки – концентрує зміст. Наприклад, у називному реченні «Весна» реалізовано цілу мікросцену буття, відчуття, часу, хоча структурно речення складається лише з одного слова. У безособовому «Темніє» передано динаміку процесу